

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Saksbehandler: Arne Gundersen
Direkte tlf.: 23 11 75 26

Vår ref.: 07/316-
Deres ref.: 200704482/STA

Vår dato: 09.01.2008
Deres dato: 28.09.2007

Høring NOU 2007:11 Studieforbund - læring for livet

ABM-utvikling har mottatt Kunnskapsdepartementet (KD) sin invitasjon til å levere høringsuttalelse til Tronutvalgets *NOU 2007:11 om studieforbundene*. Vi knytter våre kommentarer spesielt til de deler av utredningen der vi finner skjæringspunkter mellom studieforbundene og abm-institusjonene, spesielt folkebibliotekene.

Innledning

I Tronutvalgets mandat fra 2006 poengteres det at utvalget skal se arbeidet i sammenheng med andre relevante reform- og utredningsarbeider. Vi er glade for at utvalget har fulgt opp dette ved blant annet å se sitt arbeid i sammenheng med utredningen *Bibliotekreform 2014* fra ABM-utvikling. ABM-utvikling deltok også med en innledning om interaksjon mellom studieforbundene og bibliotekene på et av utvalgets møter.

Vi synes utvalget innledningsvis foretar en grei begrepsavklaring når det gjelder aktiviteter knyttet til voksne og livslang læring utenfor det formelle utdanningssystemet. Utvalget bruker begrepet *ikke-formell opplæring* i beskrivelsen av studieforbundenes hovedaktivitet.

Betegnelsen skal indikere at opplæringen er organisert og utenfor det formelle utdanningssystemet, og forskjellig fra den *uformelle læringen*, en betegnelse brukt om ikke-organisert ervervelse av kompetanse. Folkebibliotekene er viktige for voksnes uformelle læring, men det skal understrekes at vi finner et økende antall eksempler på folkebibliotek som tilbydere også av ikke-formell opplæring, f.eks. i digitale ferdigheter.

Situasjonsbeskrivelse og samfunnsrolle

Utredningen begynner i kapittel 3 med å gi en situasjonsbeskrivelse for studieforbundene. Her understrekes studieforbundenes utfordringer med å nå personer med lav kompetanse og svak motivasjon for opplæring. I den forbindelse kan det være verdt å minne om folkebibliotekenes mulighet til å være en innfallsport til den organiserte opplæringen, en brobygger mellom den uformelle læringen og den ikke-formelle opplæringen. Dette kan foregå på ulike måter, f.eks. ved informasjonstiltak i biblioteket, gjennom målrettet veiledning fra bibliotekpersonale og gjennom samarbeid mellom studieforbund og bibliotek.

I kapittel 5 om studieforbundenes rolle for den enkelte, for arbeidslivet og for samfunnet drøftes blant annet i kapittel 5.6.2 studieforbundenes rolle for frivillighet, folkeopplysning, kultur, demokrati og likeverd, inkludering og integrering. Her spiller studieforbundene i høy grad på samme arena som folkebibliotekene, noe kapitlet ikke nevner. Det sies at

studieforbundenes muligheter til å spille en aktiv samfunnsrolle langt på vei handler om bedre samarbeid med offentlige aktører. Folkebibliotekene bør være en av de offentlige aktørene studieforbundene søker samarbeid med for å fremme de ovennevnte viktige verdier og områder. Dette samarbeidet kan gjerne forankres i større oppdrag knyttet til aktuelle samfunnsutfordringer, som antydnet i utredningen. Utredningen nevner e-læring som et mulig satsingsområde, noe som ikke gjør et samarbeid med bibliotekene mindre aktuelt.

I kapittel 6 om studieforbundenes oppgaver og rolle i forhold til offentlige og andre utdanningstilbud peker utredningen derimot på mulighetene for samarbeid mellom studieforbund og bibliotek, blant annet belyst i *Bibliotekreform 2014*. Vi deler utvalgets oppfatning av at potensialet for et styrket samarbeid er stort. Kapittel 6.1.6 handler om biblioteket som læringsarena. Det pekes på en rekke funksjoner og tilbud ved bibliotekene som kan utfylle og virke i samspill med tilbud i regi av studieforbundene. Flere steder ligger det trolig godt til rette for dette. Mange steder vil det imidlertid kreve en opprustning av bibliotektilbudet før en kan høste gevinster av et slikt samarbeid. I den anledning vil vi minne om at hovedintensjonen bak mange av forslagene i *Bibliotekreform 2014* nettopp er å sette bibliotekene bedre i stand til å ta på seg samfunnsoppgaver av den typen som Tronutvalget skisserer.

Kapittel 6 omtaler også andre læringstilbud. Spesielt når det gjelder *IKT som læringsarena og ressurs* og *Familielæring* ligger det til rette for interaksjon mellom studieforbund og bibliotek, siden dette er områder med økende engasjement fra bibliotekene.

Utvalgets forslag

KD ber i høringsbrevet spesielt om vurderinger knyttet til noen av de konkrete forslagene i *NOU 2007:11*.

Fylkeskommunen som kompetanseaktør

Det foreslås å gi fylkeskommunen et overordnet ansvar for å møte voksnes og regionens behov for kompetanse ved partnerskapsavtaler med ikke-kommersielle opplæringsaktører, ved at ansvaret for grunnopplæring for voksne samles i fylkeskommunen og ved en ordning for kvalifisering av tilbydere av grunnopplæring. Til dette ønsker vi å bemerke at *Bibliotekreform 2014* forslår at nettopp regional kompetanseutvikling bør være et sentralt område for det regionale biblioteknivået (fylkesbibliotekene) i framtiden.

Målstruktur for studieforbundene

Det foreslås en ny målstruktur for studieforbundenes virksomhet med følgende seks overordnede mål:

- å bidra til å vedlikeholde og styrke demokratiet og legge grunnlaget for bærekraftig utvikling ved å engasjere og utvikle aktive medborgere
- å gjøre det mulig for mennesker å påvirke sin egen livssituasjon
- å bekjempe utstøting og bidra til inkludering
- å bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle og slik møte behov i et samfunn og arbeidsliv i stadig endring
- å styrke kulturelt mangfold og øke deltakelsen i kulturlivet
- å være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud for voksne

Det er grunn til å merke seg hvordan disse hovedmålene i stor grad sammenfaller med viktige mål også for folkebibliotekenes virksomhet.

Ny lov for ikke-formell opplæring

Utvalget foreslår at en endring i lovverket resulterer i opphevelse av dagens voksenopplæringslov. Denne erstattes av en ny lov som regulerer opplæring i regi av aktører utenfor det offentlige utdanningssystemet, hovedsakelig knyttet til frivillig sektor. Det vil si studieforbundene, fjernundervisningsinstitusjonene, folkehøyskolene og noe av opplæringen som i dag er regulert i privatskoleloven.

Utvalget peker også på muligheten for å inkludere andre tilbydere og arenaer i en slik ny lov, for eksempel bibliotekene som læringsarena og deler av arbeidslivslæring, for eksempel tiltak som fremmer basiskompetanse for voksne i arbeidslivet.

Lov om folkebibliotek sier at "folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet." Det kan være en god ide å understreke den betydning et godt bibliotektilbud har for voksnes læring gjennom ytterligere formalisering i lovverket. Vi tror dette kan bidra til å utvikle folkebibliotekene som læringsarenaer.

Dersom bibliotekene skal omtales i en ny lov for ikke-formell opplæring, er det imidlertid nødvendig å avstemme formuleringene i forhold til eksisterende lovverk. Ikke minst er det nødvendig å vurdere problemstillingen opp mot spørsmålet om en mulig endret biblioteklovgivning, slik *Bibliotekreform 2014* har foreslått. Dette er tema det kan være naturlig å komme inn på i den varslede stortingsmeldingen om bibliotek.

Ny kulturpott til studieforbundene

Utvalget foreslår å innføre en ny tilskuddsordning, en kulturpott til fordeling blant studieforbundene formidlet via fylkeskommunen. Tilskuddsordningen "er rettet mot læring i frie former og alle former for kulturlæring." Forslaget utdypes på denne måten: "Ved at den er knyttet til studieforbundene, framheves læringsperspektivet og verdien i å bygge kulturell kompetanse i befolkningen. Det er tenkt som en interessant idé for frivillige organisasjoner som synes krav til studieringer og kurs er lite tilpasset deres egne behov i kulturformidlingen. Det kan også være en måte å videreføre den kulturelle skolesekken på, slik at man innfører en *kulturell skolesekk for voksne*."

ABM-utvikling er positiv til forslag som skal bidra til å styrke den kulturelle kompetansen i befolkningen. Vi vil imidlertid understreke utvalgets eget råd om å se den foreslåtte ordningen i sammenheng med andre oppgaver på kulturfeltet. Vi er dessuten skeptiske til å innføre en slik tilskuddsordning for studieforbundene alene. Utvalget viser tydelig gjennom *NOU 2007:11* at studieforbundene ikke opptrer alene på sin arena. Når det gjelder "læring i frie former og alle former for kulturlæring" er det naturlig å tenke på alle de tre abm-institusjonene. En kulturpott med dette formålet bør gjøres tilgjengelig for flere aktører enn studieforbundene.

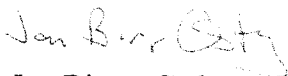
Oppsummering

- ABM-utvikling er tilfreds med at Tronutvalget har lagt vekt på å se studieforbundene i sammenheng med forslagene i bibliotekutredningen *Bibliotekreform 2014*.
- *NOU 2007:11* forteller at studieforbundenes virksomhet skal dekke mange av de samme samfunnsbehov som folkebibliotekene, noe som blir særlig tydelig gjennom forslaget om ny målstruktur. Det tyder på at viktige samfunnsbehov kan bli møtt både gjennom en

forsterket satsing på de to typene institusjoner og gjennom et styrket samarbeid mellom dem.

- En eventuell omtale av bibliotekene i en ny lov for ikke-formell opplæring må ses i sammenheng med pågående prosesser knyttet til biblioteklovgivningen og den varslede stortingsmeldingen om bibliotekene.
- En ny kulturpott rettet mot kulturlæring og bygging av kulturell kompetanse i befolkningen bør være tilgjengelig også for andre aktører enn studieforbundene.

Med vennlig hilsen

Jon Birger Østby
direktør

Tone Moseid
avdelingsdirektør

Kopi:
Kultur- og kirke departementet